

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2554/ 00117

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	7 พ.ย. 2550	17	5958	5

พืชม่านเชียงใหม่

ในสมัยพระเจ้ากาวิละ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	7 พ.ย. 2556	17	958	5

เมืองเชียงใหม่ หรือ นพบุรีศรีนครพิงค์ เป็นศูนย์กลางการปกครองของอาณาจักรล้านนามาตั้งแต่สมัยของพญามังราย ผู้สืบเชื้อสายมาจากลวจักรราช กษัตริย์แห่งเมืองหิรัญนครเงินยางเชียงแสน ก่อนที่จะมาสร้างเมืองเชียงใหม่ พระองค์ได้สร้างเมืองเชียงรายและปกครองอยู่ระยะหนึ่ง จึงย้ายมาอยู่ที่เมืองฝาง ต่อมาได้เข้าตีเมืองหิรัญไชย ซึ่งขณะนั้นพญายีบาปกครองอยู่ พญามังรายครองเมืองหิรัญไชยอยู่ได้ 2 ปี จึงได้ย้ายมาสร้างเวียงกุมกามในเวลาต่อมา ในปี พ.ศ.1839 จึงได้มาสร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา

ในช่วงเวลากว่า 200 ปี (ระหว่างพ.ศ.1839-2101) อาณาจักรล้านนามีกษัตริย์ปกครองมาโดยตลอด กระทั่งปี พ.ศ.2101 เมืองเชียงใหม่ได้เสียเอกราชให้แก่พระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์ของพม่า เมืองเชียงใหม่จึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของพมามานานร่วม 200 ปี จนรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีร่วมกับพระเจ้ากาวิละ และพระยาจำปาน ทำศึกสงครามขับไล่พม่าออกจากล้านนาในปี พ.ศ.2317 ซึ่งถือว่าช่วงเวลาตั้ง

กล่าวเป็นการทำสงครามแย่งชิงดินแดนกันจนถึงปี พ.ศ.2339 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สามารถขับไล่พม่าออกจากล้านนาได้สำเร็จและได้แต่งตั้งพระเจ้ากาวิละเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ มีฐานะเป็นเจ้าประเทศราชขึ้นตรงต่อกรุงเทพ ถือเป็นผู้ปกครองล้านนาในยุคนั้น

อาณาจักรล้านนาในยุคนั้น มีเจ้าผู้ครองนครสืบต่อมาอีก 8 องค์ จนถึงสมัยเจ้าแก้วนารัฐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงได้โปรดให้ปฏิรูปการปกครองทั้งหมดโดยให้ยกเลิกหัวเมืองประเทศราชในภาคเหนือเปลี่ยนการปกครองแบบมณฑล เรียกว่า มณฑลพายัพ กระทั่งปี พ.ศ.2476 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ปรับปรุงการปกครองเป็นแบบจังหวัดเชียงใหม่จึงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย

ในช่วงเวลาของการฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่ เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ที่น่าสนใจมากมาย อ.ไกรศรี นิมนานเหมินทร์ ได้เขียนบทความความเชียงใหม่ในอดีตกล่าวถึงการฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่สมัยนั้นว่า นับแต่พระยาภาณุวงศ์ ซึ่งได้ร่วมกับเจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ แม่ทัพไทยกรุงธนบุรี ได้ช่วยกันขับไล่พม่าที่ครองในหัวเมืองต่างๆ ของล้านนาไทยจนหมดสิ้นไปแล้ว เมื่อ

มาอาศัยอยู่ในล้านนาเพื่อให้มาช่วยกันสร้างบ้านเมืองขึ้นใหม่ ซึ่งอาจารย์ไกรศรี นิมนานเหมินทร์ ประมาณว่าปัจจุบันมีผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยลื้อ ไทยองและไทเขินในเชียงใหม่มีจำนวนเกือบร้อยละ 40 ส่วนที่จังหวัดลำพูนมีประมาณร้อยละ 70

บ้านเมืองซึ่งรุ่งโรยโดยพม่าข้าศึกย้ายย้าย ย้ายบ้านกลายเป็นป่า นากลายเป็นพงรกร้างเป็นด้านข้างดงเสือ หากำลังไพร่พลเมืองมิได้ (คัดลอกจากข้อความของพระยาประจักษ์จักรจักร ในพงศาวดารโยนก) เมืองเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่

น่าน ก็ค่อยๆ มีผู้คนหนาแน่นขึ้น ในตอนนี้เป็นระยะเวลาที่สร้างบ้านเมืองขึ้นใหม่ เรียกว่า “ยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” เมืองเชียงใหม่ที่ร้างไปแล้วนั้นก็กลับตั้งขึ้นมาใหม่ได้สำเร็จในวัน

พฤหัสบดี ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ใต้ ปีมะโรง อัฐศกจุลศักราช 1158 (พ.ศ.2339) นครเชียงใหม่ก็เริ่มกลับเข้าสู่สภาวะเดิม เป็นศูนย์กลางความเจริญด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนาและวัฒนธรรมของล้านนา

พระยาภาณุวงศ์ ได้รับบำเหน็จความดีความชอบด้วยการสถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้าประเทศราชเมื่อ พ.ศ.2345 เรียกว่า “พระเจ้ากาวิละ” ตั้งแต่นั้นมา

เอกสารประกอบ

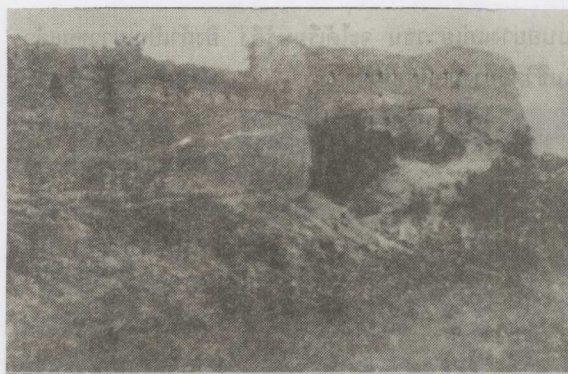
ไกรศรี นิมนานเหมินทร์ เชียงใหม่ในอดีต

คนที่มีความเชื่อ ภาษาและใช้ตัวหนังสือเช่นเดียวกับคนไทยวนเชียงใหม่ ได้ผู้คนมาจากแคว้นสิบสองปันนา เมืองยองเชียงรุ่ง เชียงตุง มาเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นเผ่าไทลื้อ ไทยองและไทเขิน ให้เข้า

เจ้าพระยาจักรีได้กระทำพิธีปราบดาภิเษกขึ้นเสวยราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและได้ย้ายนครหลวงมาตั้งอยู่ที่บางกอก ตรงข้ามกับกรุงธนบุรี พระยาภาณุวงศ์ได้รับพระราชโองการให้นำไพร่พลเข้ามาตั้งอยู่ในเมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.1146 (พ.ศ.2327) แต่ไม่สำเร็จเพราะกำลังคนที่เข้าไปอยู่และรักษาเมืองได้มีจำนวนไม่เพียงพอกับนคร ซึ่งมีอาณาเขตกว้างใหญ่ พระยาภาณุวงศ์จึงได้ขึ้นไปกวาดต้อนเอา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	7 พ.ย. 2550	17	5958	5

พุทธศักราช 1839 พญามังรายจะทรงสร้างเมืองเชียงใหม่ ณ เชิงดอยสุเทพ
ริมฝั่งแม่น้ำปิง จึงได้อัญเชิญ พญาร่วง (พ่อขุนรามคำแหง) และ พญาจำ
เมืองมาร่วมปรึกษาหารือเลือกชัยภูมิสร้างเมืองแล้วขนานนามว่า “นพบุรีศรี
นครพิงค์เชียงใหม่” นครแห่งนี้ได้เจริญวัฒนาเป็นหลักในการปกครอง
หัวเมืองฝ่ายเหนือและเป็นศูนย์กลางแห่งอารยธรรมล้านนาสืบมาจนถึงปัจจุบัน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	17 พ.ย. 2550	17	5958	5

ประวัติพระเจ้ากาวิละ

พระนามเดิมว่า กาวิละ เป็นโอรสองค์แรกของเจ้าฟ้าชายแก้ว ผู้เป็นบุตรของพระยาสุระงาไชยสงคราม (หนานทิพย์ช้าง เจ้าผู้ครองอิสรนครลำปางในสมัยที่พม่าเข้าปกครองล้านนา) ประสูติใน พ.ศ.2282 มีพระอนุชาและภคินีรวมบิดาเดียวกัน 10 องค์ ในจำนวนนี้มีโอรส 7 องค์ ได้เป็นเจ้าผู้ครองนครต่างๆ ในล้านนา จึงได้นำมาแห่งสกุลวงศ์สืบมาจนถึงปัจจุบันว่า "เชื้อเจ้าเจ็ดตน"

โดยเหตุที่พระเจ้ากาวิละ ทรงดำริที่จะกอบกู้เอกราชของล้านนาให้พ้นจากอำนาจของพม่า เมื่อทรงทราบข่าวสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงประกาศอิสรภาพแล้ว จึงได้ชักชวนเจ้าผู้ครองนครฝ่ายเหนือทั้งปวงให้สวามิภักดิ์ต่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระองค์จึงทรงเป็นกำลังสำคัญทางหัวเมืองฝ่ายเหนือและตลอดจนพระชนม์ชีพของพระองค์นั้นมิได้ว่างเว้นจากการศึกสงครามเลย การที่เมืองเชียงใหม่ได้เจริญรุ่งเรืองครบเท่าทุกวันนี้ กล่าวได้ว่า พระเจ้ากาวิละมีส่วนสำคัญในฐานะทรงเป็นผู้ทะนุบำรุงให้ฟื้นฟูล้านนา

พ.ศ.2345 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเจ้ากาวิละขึ้นเป็นเจ้าประเทศราช ให้พระนามว่า "พระบรมราชาธิบดี ศรีสุริยวงศ์ องค์อินทราสุรศักดิ์สมัญญา สมญามหาชาติดิยะราชชาติราชาไชยสวรรค์ เจ้าชั้นธสีมาพระนครเชียงใหม่"

พระเจ้ากาวิละ ทรงสิ้นพระชนม์เมื่อปี พ.ศ.2356 สิริรวมพระชนมายุได้ 74 พรรษา

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th